

Қора дона (седана) - дардларга шифо

12:19 / 06.12.2018 11611

Арабча матнларда «ал-ҳабба ас-савдаа» номи ила зикр қилинган нарсани биз сўзма-сўз «қора дона» шаклида таржима қилдик. Чунки ушбу «қора дона» нима экани ҳақида уламоларимиз кўп тортишганлар. Кўпчилик унинг «шунбиз» номли қора рангли дона эканини таъкидлаган. Аслида у қорамтир яшил бўлар экан-у, лекин кўпчилик «қора» сифатини айтишга одатланган экан. У «қора зира», «ҳинд зираси» деб ҳам аталар экан. Бизда «седана» ҳам дейилади. Қадимги ҳадис шарҳи китобларида ва тиб китобларида бу нарсани қандай қилиб ишлатилса, қайси дардга даво бўлиши ҳақида саҳифа-саҳифа маълумотлар ёзилган. Бизнинг мақсадимиз бошқа бўлгани учун бу васфларни четлаб ўтамиз.

أَلَا قَمَلَسَوَّوْهُ لَعَلَّ لَإِيَّ صَيَّبَنَّ لَنَا نَعُوْهُ لَعَلَّ لَإِيَّ ضَرَّ رَعِيْرُهُ يَبْأَنَّ
نَاخِيَّ شَلَّ أَوْرَمَ أَسَلَّ أَلَّ إِذْ لُكُنْمُ أَفْشَاءُ دَوَّسَلَّ أَلَّ بَخَلَّ يَف
لُكُنْمُ أَفْشَاءُ يَفْنُ إِفْءَا دَوَّسَلَّ أَلَّ بَخَلَّ أَلَّ دَوَّبُ مَكْنِيَّ لَعَلَّ هُطَفَلَّ وَيَذْمُرَّتْ لَأَوْ
تَوَّمَلَّ أَسَلَّ أَوْ مَسَلَّ أَلَّ إِذْ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Қора дона ўлимдан бошқа ҳар бир дардга даводир», дедилар».

Икки шайх ва Термизий ривоят қилишган. Термизийнинг лафзи қуйидагича: «Сизлар мана бу қора донани лозим тутинглар. Чунки унда сомдан бошқа барча дардга шифо бор. Сом - ўлимдир».

وَدَوِّبْ مُكِّيْلَعِ: لِأَقْوَفِ صَيْرَمِ يَلَعُ نَعْنَعُ لَلِ يَصْرِقِي تَعِ يَبْأَنْبِ لِحَدَّو
أَهْوُرْطِقًا مُثْ أَهُوْقَحْ سَافِ أَعْبَسْ وَأَسْمَخْ أَهُنْ أُوْدُخَفِ، أَدِيْ وُسْ لِ أَعْبِيْ بَحْ لِ
عَشَائِعِ نِإْفِ، بِنِجَالِ أَدَوِ بِنِجَالِ أَدَهْ يَفِ تِيْرَ تَارْطِقِ بَهْفَنْ أَيْ
وَدَهْ يَفِ نِإْفِ؛ لِوَقِيْ مَلَسَوِ هَيْلَعُ لَلِ يَلَصِّ بِنِ لِ تَعَمَسْ أَهُنْ أَيْ نَتْتَدَحْ
لِ أِقْ؟ مَسْ لِ أَمَوْ؛ تَلُقْ، مَسْ لِ أَمْ أَلِ أَدَلْ كُنْ مَ أَفْ شَ أَدُوسْ لِ أَعْبِ لِ
يِرَاحُ بَلْ أَهُوْرُ؛ تَوْ مَلِ

«Ибн Абу Атийқ розияллоҳу анҳу бир беморнинг олдига кирди ва: «Сизлар мана бу қора доначани лозим тутинглар. Ундан беш ёки олти дона олиб, майдалаб туйинглар. Сўнгра зайтун ёғи билан қўшиб, унинг бурнига - мана бу тарафга, мана бу тарафга томизинглар. Оишанинг менга айтишича, у Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Мана бу қора донада сомдан бошқа барча дардга шифо бор» деганларини эшитган экан», деди. «Сом нима?» деган эдим, «Ўлим», деди».

Бухорий ривоят қилган.

Ушбу ҳадиси шарифларда «қора дона»нинг ўлимдан бошқа барча дардларга даво экани қайта-қайта таъкидланмоқда. Бу маънони қандай тушунмоқ керак?

Уламоларимиз бу саволга атрофлича жавоб берганлар. Уларнинг ҳамма жавобларида ҳам ушбу ҳадиси шарифлар маъносини сиртдан кўрингандек тушунмаслик кераклиги таъкидланган.

Хаттобий: «Бу ерда умумий гапириб, хусусийни ирода қилиш қоидаси ишлатилган. Бу ерда «ҳамма дардлар» дейишдан рутубат ва балғамдан келиб чиқадиган хасталиклар ирода қилинган», деган эканлар.

Абу Бакр ибн Арабий эса: «Табиблар наздида «қора дона»дан кўра асал барча дардга даво бўлишга яқинроқ. Шундай бўлса ҳам, баъзи хасталикка йўлиққан кишилар асал ичсалар, озор топадилар. Аллоҳ таоло «Асалда одамлар учун шифо бор», деган бўлса ҳам, унинг аксарият ҳоллардаги шифо бўлиши маъносида тушунилгандан кейин «қора дона»ни ҳам шунга яқин маънода тушуниш лозим», деган.

Бошқалар: «Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам давони хастанинг ҳолига қараб туриб васф қилар эдилар. У зотнинг «қора дона» ҳақида айтган

гаплари маълум кишиларга тегишли бўлган», деганлар.

Ушбу фикрларни жамлаб, ҳаммаси ҳам тўғри фикр эканини тасдиқласак, яхши иш қилган бўламиз. Яна қўшимча равишда таъкидламоғимиз лозимки, ҳақиқатда, «қора дона» ўша вақтда, ўша муҳитда мавжуд бўлган кўплаб хасталикларга даво бўлганини табиблар тасдиқлаганлар. Ҳозирги замонда эса «Қуръон ва Суннатдаги илмий мўъжизалар ҳайъати» ҳаракати билан ўтказилган илмий баҳслар ҳам Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «қора дона» ҳақида айтган ҳадиси шарифлари тиббий мўъжиза эканини тасдиқлади. Бу ҳақида алоҳида китоб ҳам чоп этилди.

“Қуръон ва Суннатдаги илмий мўъжизалар” китобидан